

TATIANA NICULESCU

BRÂNCUȘI

CONTRA

SUA

book

HUMANITAS

TATIANA NICULESCU este scriitoarea care a introdus în literatura română contemporană genul biografiei. A publicat la Editura Humanitas: *Nepovestitele iubiri. 7 minibiografii sentimentale* (Humanitas, 2021), *Seducătorul domn Nae. Viața lui Nae Ionescu* (bestseller Humanitas, 2020); *Regele și Dudaia. Carol II și Elena Lupescu dincolo de bârfe și clișee* (bestseller Humanitas, 2019); *Ei mă consideră făcător de minuni. Viața lui Arsenie Boca* (Humanitas, 2018); *Mistica rugăciunii și a revolverului. Viața lui Corneliu Zelea Codreanu* (bestseller Humanitas, 2017); *Mihai I, ultimul rege al românilor* (Humanitas, 2016, 2020); *Regina Maria. Ultima dorință* (Humanitas, 2015, 2016, 2018, 2020). A debutat în literatură cu romanul *Spovedanie la Tanacu* (Humanitas, 2006), urmat de *Noaptea Patriarhului*, *Povestea domniței Marina și a basarabeanului necunoscut*, *Tăierea fecioarelor*. A coordonat volumele colective *Iubirea din oglindă. Despre sex și identitate* (Humanitas, 2017) și *Cartea întâmplărilor. Mistere, ciudățenii, uimiri* (Humanitas, 2019) și a îngrijit volumul *Maria, regina României, Gânduri pentru vremuri grele* (Humanitas, 2020).

TATIANA NICULESCU

BRÂNCUȘI

CONTRA SUA

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parțială, multiplicarea sa prin orice mijloace și sub orice formă, punerea sa la dispoziție publică pe internet sau în rețele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informației, gratuit sau în scop comercial, precum și alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislației privind protecția dreptului de autor și se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS, 2021, pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)

ISBN: 978-973-50-7062-5

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

PERSONAJE

JOHN MORGAN	AVOCATUL GUVERNULUI SUA
MUZEOGRAFA MIOARA	EDWARD STEICHEN
MILAREPA	EZRA POUND
MODIGLIANI	MARCEL DUCHAMP
MARTHE	JACOB EPSTEIN
O PRIETENĂ	ROBERT AITKEN
PORTĂREASA	GERTRUDE WHITNEY
VERA MORGAN	GRAND, artist turnător
VAMEȘUL	POLIȚISTUL
JUDECĂTORUL	SECURISTUL
AVOCATUL LANE	GEORGESCU

SCENA 1

Casa memorială Brâncuși, de la Hobița. Vara anului 1989. Pe prispă, un grup de turiști ascultă explicațiile MUZEOGRAFEI. MUZEOGRAFA are ca la 40 de ani și lucrează la Casa memorială de peste 10 ani. E o femeie cumsecade, cu aer de profesoară de la țară, locuiește într-un sat apropiat. Are în mână copii după poze cu Brâncuși. Detașat de grup, un turist cu barbă, ca la 50 de ani, se uită prin jur, la butucii de lemn, la băncile improvizate, la pietrele de prin curte. Nu pare atent la prezentarea muzeografei.

MUZEOGRAFA

(cu ton didactic, turuie)

Aceasta este o copie făcută la începutul secolului trecut, a casei unde a locuit familia lui Nicolae Brâncuși, cioplitor în lemn. Soția lui Nicolae, Maria, era torcătoare. În anul 1876, se naște fiul lor, Constantin. Veți vedea în interior o laviță ca aceea pe care dormeau toți cei cinci copii împreună cu părinții. Brâncuși își arată de mic talentul pentru sculptură. Chiar și la școală, cioplește banca pe furiș cu un cuțitaș. Fiind prins de învățător, acesta îl pedepsește, închizându-l într-o cușcă de păsări, de unde nu îi dă drumul până când nu intervin părinții. La 11 ani, fuge de la școală, iar la 13 ani, pleacă la Târgu Jiu, unde se angajează ca spălător de vase. Mama lui îl aduce acasă, dar, la 14 ani, Brâncuși pleacă iar, de data aceasta la Craiova, unde este angajat de niște boiangii. În anul 1898, se înscrie la Școala Națională de Arte Frumoase de la București, unde se remarcă prin două lucrări: Ecorșeul (*arată vizitatorilor o poză*) și bustul lui Alexandru Davila (*arată poza bustului*). În 1904, se hotărăște să plece la Paris. Face tot drumul pe jos, ieșind din țară pe la punctul de frontieră Bahna-Vârciorova.

Turistul retras s-a apropiat între timp și intervine.

JOHN

S-a oprit la Viena. Apoi a fost bolnav de tifos... a ajuns la München... și a stat acolo, a muncit, apoi a trecut în Franța și a luat trenul pentru Paris.

MUZEOGRAFA

(respectuoasă, dar ușor iritată că a fost întreruptă)

Da? Știți dumneavoastră precis? Noi, aici, știm că a făcut tot drumul pe jos. Așa se-nvață și la școală.

JOHN

(împăciuitor)

N-are importanță.

MUZEOGRAFA

Ba are, cum să nu! În general, când spui Brâncuși spui asta: a plecat pe jos la Paris! Lucrez aici de peste 10 ani!... Vă dați seama, cine a mai făcut atâta drum pe jos? E un element... inedit... care trebuie spus. El, un țăran, a ajuns la Paris... cel mai mare sculptor...

JOHN

Aveți poze de vânzare? Reproduseri cu casa aceasta?

MUZEOGRAFA

Am, dacă doriți, ilustrate cu reproduceri după niște sculpturi de-ale lui. Cele care sunt la Târgu Jiu: Masa Tăcerii, Poarta Sărutului, Coloana Infinitului – *(către ceilalți vizitatori care, între timp, s-au răzlețit, profitând de intervenția lui John)* este vorba despre un ansamblu de trei lucrări dedicate comemorării ostașilor români care au murit în luptele de pe Jiu, în primul război mondial. Ansamblul a fost terminat în 1937...

JOHN

*(uitându-se la niște ilustrate de pe masa
MUZEOGRAFEI)*

Pot s-aleg?

MUZEOGRAFA

(resemnată, renunță la prezentare)

Sigur. Pofțiți! Văd că dumnealor merg în interior... Să mergeți și dumneavoastră, dacă doriți.

JOHN

Da? Mulțumesc. Chiar voiam... Se poate, da?

MUZEOGRAFA

Cum să nu? Să fiți atent la pragul de sus... *(continuă să vorbească, în timp ce unii turiști ies din casă, iar el intră)*
Pe vremea aia, casele se făceau cu tavanul jos. Se pune problema dacă localnicii, oltenii în general, sunt mai mici de statură și făceau casele după măsura lor sau dacă se construiau așa, ca să păstreze căldura mai bine, pe timp de iarnă...

JOHN

(dinăuntru)

Se poate să fie și-așa, și-așa...

MUZEOGRAFA

Vedeți că acolo, deasupra patului – laviță se zice -, deasupra, e un fel de sfoară pe care se puneau hainele. Se numește culme, știți?

JOHN nu răspunde.

MUZEOGRAFA

(continuă să vorbească în timp ce aranjează miniaturi cu

casa, căni, ilustrate și alte suveniruri de vânzare; mai vine câte un turist și mai cumpără câte ceva)

El și-a făcut sobă și plită țărănească și în atelierul de la Paris. Scaune de lemn, măsuța joasă, ca la țară... n-a uitat de unde-a plecat! Pe femei le cucerea imediat. Le pune să-nchidă ochii și zicea: cască gura! și le băga-n gură un fir de ceapă verde, învelit în brânză de casă, făcută de el. Și pe urmă le zicea: Ghici ce e?
(*mândră*) Niciuna nu ghicea! (*tăcere*) M-ați auzit?

JOHN

(relaxat, întins pe laviță)

Da. M-am întins puțin. E voie, nu?

MUZEOGRAFA

(se ridică de la măsuța ei, vorbește cu el din prag)

Pe laviță? Da. Așa, câteodată, o persoană... sigur... e voie.

JOHN

Vine multă lume pe-aici?

MUZEOGRAFA

Mai mult români. Dumneavoastră de unde sunteți?

JOHN

Din Statele Unite.

MUZEOGRAFA

Da? Știți că Brâncuși a avut multe expoziții în America, chiar în timpul vieții... Vindea bine...

JOHN

(se ridică din poziția întins, rămâne așezat pe laviță)

Se poate dormi aici?

MUZEOGRAFA

Aici, în Hobîța? Poate la Târgu Jiu...

JOHN

Nu, aici, în casă. Dacă plătesc...

MUZEOGRAFA

(temătoare)

Vai de mine! Cum să dormiți în muzeu? Dacă află cineva?
Nimeni n-a mai cerut așa ceva... Nu se poate.

JOHN

Nu ating nimic, doar stau aici până mâine dimineață. Vă
promit că nu află nimeni!

MUZEOGRAFA

Cum să nu afle? Se află imediat. Nici să nu vă gândiți. Și
unde?... Nu vedeți? E doar o laviță de lemn...

JOHN

Vă rog, m-ați înțelege așa bine... am discutat... pentru mine
e important.

MUZEOGRAFA

N-am mai auzit așa ceva! Credeam că sunteți om serios...
Nu se poate!

JOHN

Sunt om serios, dar vă rog mult. *(scoate o sută de dolari
din buzunar)*

Pentru dumneavoastră.

MUZEOGRAFA

(îi vine un gând)

Dați-mi un pașaport, ceva, un document oficial... Nu pot să vă las aici, noaptea... am mai auzit de străini cu tot felul de apucături..., dar să doarmă la muzeu! Asta nu e chiar casa în care s-a născut, nu v-am spus?!

JOHN

Nu contează! (*pune suta de dolari în pașaport și i-l dă*)
Poftiți: pașaportul meu!

MUZEOGRAFA

(*ia pașaportul, îl răsfoiește*)

Uitați ce e: eu am terminat pe ziua de azi. Plec și încui ușa, poarta, tot. În niciun caz să nu aprindeți vreo lumină! Se vede de departe. Și nu spuneți la nimeni! Nu vă cunosc, nu știu! (*ieșind, bagă pașaportul și banii în poșetă*)

JOHN rămâne singur în casa memorială. Se lasă noaptea. JOHN aprinde o brichetă, se uită atent la pozele de pe pereți, la războiul de țesut expus, la lampa de gaz, la cuptorul de lut, apoi dă să se așeze din nou pe laviță. Uluit, constată că e ocupată de un individ sfrijit de post, ras pe cap, cu pielea verde, așezat în poziție lotus. JOHN se dă înapoi, speriat, stinge și reaprinde bricheta.

JOHN

Ce-i asta? Cine sunteți? Pe unde-ați intrat?

MILAREPA

Dar tu?

JOHN

(*încurcat*)

Eu am plătit... m-am înțeles cu... (*își aduce aminte că promisese să fie discret*) am așteptat să plece muzeografa... am venit pe furiș, am forțat lacătul și am intrat. Faceți glume turiștilor? Am auzit că la muzeul lui